(המשך מעמוד 23)

כזאת. עלול הדבר לזעזע לא רק את המבנה הפנימי של הליכוד, אלא גם לה־ביא לסערות ציבוריות ברחבי המדינה, שידאיגו את מנהיגי חרות.

גם במיקרה זה לא יהיה מנוס מצימצום דראסטי של תקציב־הביטחון — הדבר היחידי שיהיה די גדול כדי לצמצם את הגרעון באופן משמעותי. אם יגסה לבצע זאת, יתנגש אריך בעזר וייצמן.

עזר רוצה לבנות מכונת־מיבחמה לתיפארת. לפי כל הסימנים הוא לוקח בחשבון אפשרות של מילחמה קרוכה. צימצום של מיליארדים בתקציב־הביטחון יפגע בו בצורה הקשה ביותר. איש כמו עזר וייצמן לא יעבור על כך בשתיקה.

ברור שאין פיתרונות־פלא קלים לשימחה אריך ו/או למילטון פרידמן. כל פיתרון שיוצע על־ידם ייתקל בהתנגדות הריפה ביותר, לא רק מצד האופוזיציה העובדה והכושלת של המערך, אלא גם בליכוד, ובעיקר בקרב המוני־הציבור.

על רקע זעזועים אלה, ייתכן — לדעת אותם חוזי־תחזיות — שממשלת הליכוד לא תחזיק מעמד.

המשבר המדיני

אך הזירה החמורה ביותר, בטווח הארוך ואולי אף בטווח הקצר, היא הזירה המדינית.

נאמר הרבה על האפשרות שייווצר עימות בין ממשלות בגין וקארטר בעתיד הקרוב. הדבר עשוי לקרות כבר בפגישה הקרובה בין שני המנהיגים.

אבל גם אם תימנע הפגת ההתנגשות, ישני הצדדים יחליטו שכדאי להם לשמור על מראה חיצוני של הסכמה כלשהי כדי להגיע לוועידת ז'נבה, יביא הדבר רק לדחייה לזמן־מה. אחרי כמה שבועות של דיבורים, נאומים ובירבורים בז'נבה מוכרח להגיע רגע־האמת.

אין אדם רציני בצמרת המדינה שאינו בטוח כי במוקדם או במאוחר — תוך שנה לכל היותר — מוכרחה ממשלת בגין להביא לידי עימות חזיתי עם ממשלת ארה"ב ו/או מילחמה כללית במרחב.

מה יקרה אם תיכנס ישראל לעימות כזה, שיביא לסגירת ברזי הכסף, הנשק והסיוע המדיני? רבים מאמינים, כי תחת לחץ המעמסה תכריע הממשלה ותיפול.

מה יקרה אם יהיה ברור כי הממשלה הולכת לקראת מילחמה — אם ביוזמתה שלה, אם ביוזמת הערבים, בשל אי־נכונותה לפשרה מדינית?

במיסדרונות הכנסת מדברים בי־גלוי על כך שבמיקרה כזה תהיה עריקה משורות הקואליציה.

חברי־כנסת יוניים בעלי־מצפון, הנמנים עם תומכי הקואליציה, יימנעו מהצבעה, או ייעדרו ממנה. הרוב הקטנטן של הממשלה לא יעמוד במיבחן זה.

הם יודעים!

ל תכן מאד כי התחזיות האלה, אף שהן נשמעות מפי אנשים מנוסים מאד, אופטימיות מדי.

אך הן מטילות אור על האחריות העצומה הרוכצת על ד"ש.

אם ד"ש תצטרף עתה לממשלה, תוך בגידה במרבית עקרונותיה המוצהרים, היא תחסל במחי־יד את כל הסיכויים לקיצור תקופת־כהונתה של הממשלה. היא תספק למנחם בגין בסיס פרלמנטרי איתן, מבלי לשנות במאומה את עמדותיו וכוונותיו. היא תאפשר לו לבצע את המשימה שהטיל על עצמו: לספח במהרה את הגדה המערבית ואת רצועת־עזה, להסתכן בעימות עם ארצות־הברית, לשנות את הציבון התרבותי־הדתי של המדינה.

חלק גדול מן האחריות רובץ על מנהיגי המערך, שנתגלו כשבועות האחרונות ככל קונום ועיליבותם.

שימעון פרס ויצחק רבין בזירה המדינית, וירוחם משל בזירה ההסתדרותית, עשו הכל כדי לבצר את שילטון הליכוד ללא זעזועים. בכך סללו גם את הדרך לפני ידין, שנפשו יוצאת אל השרירה.

כאשר יכדוק ההיסטוריון, כבוא היום, מה אירע למדינת־ישראל בקיץ 1977, הוא עלול לחטיא את עיקר האחריות על ידין, פרס ורבין. הוא לא יוכל להחליל עליהם את דבריו של ישוע מנצרת: „סלח להם, כי אינם יודעים את אשר הם עושים."

במדינה

העם

הסרטן המתפשט

ברחוב השומר סערה חמפגנה הראשונה של תקופת בגין — וחיא חשפה את פגיעות הממשלה

לפתע, ללא אזהרה מוקדמת, עמדה ממשלת־בגין לפני המשבר הגדול הראשון שלה.

פיתאום, מבלי שאיש היה מודע לכך, סערה ההפגנה הגדולה הראשונה של תקופת־בגין — הפגנה שחשפה את פגיעותה של הממשלה החדשה.

מיכסוך מקומי? מרבית המשתתפים בקרב על המחסום ברחוב השומר בבני־ברק (ראה עמודים 31—30) לא היו מודעים לכך.

בעיניהם היה זה סיכסוך מקומי בילבד. לאורך קטע של הרחוב רחב־הידיים, בעל ששת המסלולים ואיי־התנועה, גר ציבור דתי, בשיכונים שהוקמו עבורו. בקטעים אחרים גר ציבור חילוני, הדתיים רוצים לסגור את הרחוב בשבתות, החילוניים מתנגדים לכך.

אלא משמעות הסיכסוך רחבה הרבה יותר, והיא נוגעת למהותה של ממשלת הקואליציה החדשה.

באופן עקרוני לא ייתכן, במדינת־חוק דמוקרטית, שציבור כלשהו, המהווה רוב במקום מסויים, יחליט לסגור ציר־תנועה, המשמש את התחבורה הארצית ושניבנה בכספי הציבור כולו.

אילו נתקבל עיקרון זה, יכלו הדתיים לסגור את רוב צירי־התנועה במדינה. אין כימעט כביש או עורק מרכזי שאיזשהו קטע שלו אינו תפוס בידי רוב דתי מקומי, יתר על כן, אילו נתקבל עיקרון זה יכלה מיפלגה כמו אגודת־ישראל, שיש לה עתה זכות־וטו בממשלה, לשבץ את שיכוניה בצורה מתוכננת — כך שכל ציר־תנועה כזה ייסגר.

מבחינה זו גם אין חשיבות לעובדה אם יש לציר־תנועה כלשהו תחליף, בצורת ציר מקביל. אם יתקבל התקדים בכביש כזה, הוא יתפשט בהכרח גם לכבישים אחרים. סרטן הכפייה הדתית, כמו כל סרטן, אינו נשאר מגבל למקום אחד. הוא מתפשט בגוף.

גטאות? אין, כמובן, להתנגד לכך שציבור דתי כלשהו ירצה להסתגר בשכונה בילעדית משלו, שבו לא תהיה תחבורה בשבת. אולם ניתן לקבל זאת רק אם השכונה הדתית תיבנה מראש במקום מבודד, הרחק מצירי־תנועה מרכזיים, ואם יהיה ברור מראש שכל המשתכן בה מקבל על עצמו את מגבלת־השבת. ספק גדול הוא אם בריא הדבר למדינה, שהרי פירוש הדבר סגירת הדתיים בגטאות, מרצונם.

ברחוב השומר קרה ההיפך. השיכון הדתי הוקם במתכוון על ציר־תנועה עיקרי. המשתכנים ידעו זאת היטב מראש. מיפלגתם, אגודת־ישראל, סמכה על כוחה הפוליטי, שיביא לחסימת הכביש.

להתפטר! ממשלת בגין מעורבת בפרשה מכל צדדיה:

● בבני־ברק שולטת אגודת־ישראל, שהיא חברה בקואליציה השילטונית ויש בכוחה להפיל את הממשלה בכל רגע. השבוע איימו אנשי אגודת־ישראל להפסגין נגד יוסף בורג, שר־הפנים והמישטרה, מפני שלא חסם את הרחוב לחלוטין.

● בורג, איש המפד"ל, אחראי לכל פעולות המישטרה. בין השאר הוא אחראי להקמת המחסום הבלתי־חוקי, הבלתי־מוראר והבלתי־מסומן, שהרג את הרצל עטייה. הוא אחראי גם לגיסיונה החפוז של המישטרה לזייף את הראיות, לצבוע את המחסום אחר־מעשה כדי לעורר את הרושם כאילו היה צבוע לפני־כן, ועוד.

במדינה מסודרת היה בורג צריך להתפטר מתפקידו עוד לפני שמלא חודש לכהונתו בו.

● מישרד־התחבורה, שיש לו חלק מרכזי בישערוריית החסימה, כפוף עתה במישרין למנחם בגין, כשר־בפועל. בגין הוא גם שר־המישפטים בפועל, ובתור שכזה הוא אחראי על היועץ המישפטי לממשלה, שגם הוא מילא תפקיד בפרשה.

● כראש־הממשלה אחראי בגין, כמובן, לכל העניין. בוודאי שהוא אחראי לאווירה שנוצרה במדינה, כאשר הכפייה הדתית מרימה את ראשה ומנסה להפעיל את כל זרועות המימשל לחיסול ההתנגדות החילונית.

מחיר השילטון. רבים מבני השכונות החילוניות, הסמוכות לרחוב השומר, הם חסידיו של מנחם בגין. הדבר בלט היטב בהפגנה. כאשר אחד הנואמים מתח ביקורת על הממשלה, להבדיל מן הביקורת על העירייה והמישטרה, הסתייגו מכך כמה מפגינים בפה־מלא.

יעבור בוודאי זמן עד שאזרחים רבים בארץ יתרגלו למחשבה שמנחם בגין הוא האחראי עתה לממשלה, וכי מעשי הממשלה נובעים מעמדותיו של מנחם בגין. כאשר תחדור הכרה זו לתודעה, יצטרכו רבים מאזרחי המדינה, בוחרי הליכוד, להחליט החלטה קשה: למחול על פעולות הממשלה בשל אהדתם לבגין ולמדיניותו — או לפנות נגדו בפעם הראשונה בחייהם. זהו מחיר השילטון.

גם מבחינה זו היתה הפגנת רחוב השומר נקודת־מיפנה. אם רצו בכך המפגינים, אם לאו — היתה זו, למעשה, ההפגנה הראשונה נגד ממשלת בגין.

בני־ברק

הוכס שמאחורי המהומה

עיסקות של מיליוני לירות מעורכות במיוחמת־השכת ברחוב השומר

האדם היכול לשפוך אור על הסיבות להתרחשויות ברחוב השומר הוא חברהכנסת שלמה לורנץ מאגודת־ישראל. הסיבות שלורנץ יכול לספר עליהן הן דווקא בעלי אופי בלתי־דתי. הן נוגעות לצד הכספי של פרשת רחוב השומר, שחלק מנפתוליה נחשף כבר מעל דפי העולם הזה (1994).

הרב־הח"כ התגורר בווילה נאה ברחוב השומר מיספר 81, מעט דרומה מצומת־המריבה. לפני כשנה החלה חרושת־שמועות על מה שהתחולל סביב קרקעותיו של שלמה לורנץ, שנאמדו בעשרות דונמים סביב ביתו. ריבים במיפלגתו טענו כי האחוזה נמסרה ללורנץ כתרומה ציבורית שנועדה למיפלגתו.

לדבריו של לורנץ, רכש את השטח לפני 17 שנים בזול־הזול: 120 אלף לירות, בסך־הכל. „או לא היו כאן מים וחשמל. היתה לי מישפחה גדולה. גיליתי את הבית ואת הפרדס סביבו, ורכשתי אותו כימעט בחינם."

„מכר ללא תשובם." בסיפורי ה־

(המשך בעמוד 28)

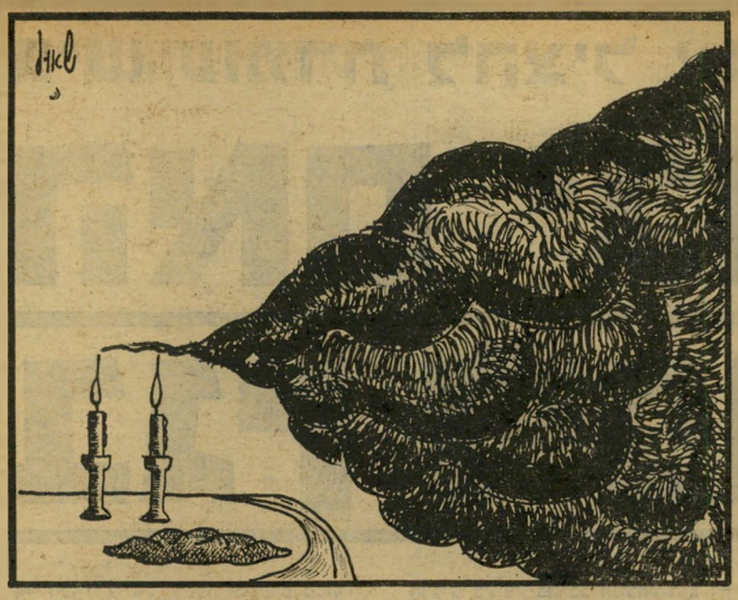

ח"כ לורנץ
חינם או לא חינם?

חוויה של לורנץ ברחוב חשומר
מי ירוויח?